

Prilikom 91. obljetnice od smrti Stjepana Radića, 8. kolovoza 1928. godine, uzrokovane posljedicama smrtonosnog ranjavanja 20. lipnja 1928. godine u Skupštini kraljevine Jugoslavije u Beogradu, predsjedništvo A-HSS-a u ime svojih članova i štovatelja RADIĆEVŠTINE, obnavlja

SJEĆANJE

U povijesti Hrvata najdramatičniji je događaj smrt Stjepana Radića, a sama dramatičnost ima izvorište u besprizornom činu, kada se barbarskim zločinom zaustavlja pravo jednog naroda da demokratski izrazi na zato Ustavom kraljevine Jugoslavije utvrđenom mjestu, tj. Skupštini- parlamentu, aktualna politička i ina stajališta svog naroda o vitalnim državnim pitanjima.

Dramatičnost tog događaja o načinu vladanja u kraljevini Jugoslaviji i položaju Hrvata, najobjektivnije oslikava veliki svjetski umjetnik Hrvat Ivan Meštrović, riječima:“Hegemonija se je atentatom posve ogolila, te je hitac ispaljen u Stjepana Radića bio stvarno namijenjen cijelom hrvatskom narodu.“

Zašto je srpska hegemonistička politika ostala bez odgovora na djelovanje Stjepana Radića u Kraljevini i jedini izlaz vidjela u ispaljenom smrtonosnom hicu , na to pitanje će jednog dana pod pritiskom civilizacijskih dosegā morati kulturno odgovoriti suvremena Srpska inteligencija bez izmotavanja.

Stjepan Radić, rođen u Trebarjevu desnom kao deveto dijete u siromašnoj obitelji, u najranijoj mladosti kroz obiteljski odgoj i dostupno obrazovanje opredijelio se za vrijednosti istine , slobode i pravednosti.

U svojem društvenom ponašanju postaje čovjek razumnosti koji ne robuje zlu,a u politici stvaralačka osoba pravih političkih vrijednosti istovremeno hrabar i spreman za uvjerena i narodne interese podnositi osobno najteže žrtve.

U materijalnom dijelu , dijeli siromaštvo sa svojim narodom, ali duh obiluje i on mu je raskošan, s inteligencijom izgovora genijalne misli istovremeno sebi i narodu te na taj način proživljava sve ono što i narod.

Nepogrešivo osjeća bilo naroda , doživljava fenomen međusobne iskrenosti, razumijevanja i odanosti te je pri tome jedinstven i do danas visoko vjerodostojan,

Odras njegovih političkih misli i programske filozofije života u narodu se pretvara u političko opredjeljivanje koje odiše spontanošću i povjerenjem te odlučnim slijeđenjem Stjepana Radića, jer on je jedan od njih u borbi za promjene načina života i ostvarenje Republike Hrvatske.

Politička dalekovidnost, pronicljivost Stjepana Radića postaje prepoznatljiva i povijesno potvrđena u poznatom govoru 24. studenoga 1918. godine u Zagrebu na sastanku Središnjeg odbora Narodnog vijeća u izrečenoj rečenici „ ne srljajte kao guske u maglu“

U tom govoru kada je rekao i ovu čuvenu rečenicu jasno se može razabrati Radićeva misao o hrvatskoj državotvornoj individualnosti,samosvojnosti i samostalnosti.

AUTOHTONA – HRVATSKA SELJAČKA STRANKA

Usprkos Radićevim argumentima koji idu u prilog zdravog političkog razuma u sagledavanju cjelokupnog konteksta, u Beogradu je objavljeno 3. prosinca 1918. godine ujedinjenje Slovenaca, Hrvata i Srba u jedinstvenu jugoslavensku državu.

Toj novostvorenoj tvorevini osporava se legitimitet, posebno zbog proceduralnih razloga koji su se pripisivali manipulacijama Svetozara Pribičevića, Srbina prečanina.

Hrvatska seljačka republikanska stranka nije priznavala prvoprosinački akt o ujedinjenju i nije sudjelovala u radu Ustavotvorne Skupštine Kraljevine SHS.

Konstanta Radićevog djelovanja potvrđuje se kad je na sjednici „Republikanske zastupničke većine banske Hrvatske, održane 14. svibnja 1921. godine usvojen Radićev Ustav, neutralne seljačke Republike Hrvatske, koji je postao i službeni program Stranke do 1925. godine.

U tom Ustavu istaknute su u najsazetijem vidu konstante programa HRSS-a, naglašen državnopravni republikanizam kao zajednica misaonih bića, zajednica kulture i drugog. U slijedu događaja uvodi svoju Stranku u seljačku internacionalu, traži podršku umnih i uglednih političara u Hrvatskoj i hrvatskom narodu, uvijek dorastao njihovoj razini intelektualnih dometa i političko – diplomatske snalažljivosti uklopljen u granice načela istine i pravde te proklamirane slobode i legaliteta.

Vrlo je jednostavno isčitati programske izvedenice iz ovog Ustava pa tako suradnici i bliski sljedbenici uključujući cjelokupan hrvatski narod, kroz stranačko djelovanje HRSS zaokružuju autentičnu hrvatsku političku misao tj. „Nauk braće Radić“.

Na političko djelovanje Radića reagira 1924. godine Monarhija zabranom HRSS-a održavanjem zborova, objavljivanjem knjiga, brošura i novina i pokreće kazneni postupak protiv Radića, vodstva HRSS-a i njegovih pristaša.

HRSS je nakon toga u ožujku 1925. priznao Monarhiju i Vidovdanski ustav, ali s izričitom pretenzijom za izmjenu Vidovdanskog ustava i postizanje „Narodnog sporazuma“ između srpskog, hrvatskog i slovenskog naroda.

Samom logikom iz imena HRSS, izostavlja se republikanstvo i Stranka nadalje od 1925. djeluje kao HSS i sudjeluje u radikalnim vladama Monarhije od srpnja 1925. do veljače 1927. godine držeći se odavno zacrtanih načela: borbe za hrvatsku ravnopravnost, samosvojnost i samostalnost temeljem njihovih ustavnih prava.

Radić i vodstvo HRSS-a pušteni su iz zatvora 18. srpnja 1926. godine.

Iznenadjenje na izborima za državnu Skupštinu u rujnu 1927. godine HSS dobiva 63 mandata i to pretežito glasovima s područja Hrvatske, Bosne i Hercegovine, a stanovite rezultate postigli su u Srbiji i Sloveniji.

Istovremeno opozicija u Skupštini kraljevine Jugoslavije jača ulogu HSS-a posebno formacijom Seljačko demokratske koalicije koju predvodi Radić uz privrženost Svetozara Pribičevića te dolazi do oštrih kritičkih sukoba protiv srpskih radikalnih hegemonista..

Radić otvoreno napada Vladu kao policijsko. žandarsku diktaturu hegemonista pojačanu korupcijom i pljačkom u svim prečanskim krajevima kraljevine, Zaoštrenost između Vlade i opozicije raste i Stjepan Radić postaje meta.

Takva politička opcija shvaćena i prihvaćena od naroda koja vizionarski prethodi trendovima u sveukupnoj svjetskoj politici i donosi osjetne civilizacijske pomake, tadašnjim vlastodržcima oslonjenim na barbarske običaje ne omogućava nimalo prostora za politički djelotvoran odgovor.

S tom činjenicom srpska hegemonistička politika nije se bila u mogućnosti nositi političkim sredstvima, jer vrijednosti koje zastupa Stjepan Radić i prvaci njegove stranke, te vjera i odlučnost kojom to čine, otvaraju mu prostor najvjerodostojnijeg onovremenog političkog lidera u uzdizanju i uvjerenju u trajanje. Odgovor srpske hegemonističke politike su otvorene prijetnje smrću Stjepanu Radiću, što je britanski poslanik u Beogradu precizno opisao u izvještaju Londonu citirajući doslovno riječi P. Račića: „da u Skupštini moraju pasti glave i da ne može biti mira dok se ne ubije Stjepan Radić“

Atentat, ta krvava drama trajala je vrlo kratko, u kojoj je iz revolvera ubojice Puniše Račića ubijen na mjestu Đuro Basariček, potom ranjen dr. Ivan Pernar, Ivan Grandić i Stjepan Radić, a na kraju ubijen i Pavle Radić.

Nakon atentata Karađorđevićeve vlasti poduzele su brojne poteze da se prikrije istina o pokolju u Narodnoj skupštini. Radikalna interpretacija ovog događaja bila je klasičan falsifikat kojem se je priklonio i Korošec, slovenski svećenik.

AUTOHTONA – HRVATSKA SELJAČKA STRANKA

No važno je istaknuti što je u govoru prilikom pokopa Pavla Radića izrekao Svetozar Pribičević navodeći prvi put. "Mi svi osjećamo a naročito su svjesni toga ovdašnji Srbi da su Hrvati u zajedničku državu donijeli svoju historijsku državnost i to je razlog više da se tako uredi odnošaji u našoj državi da se zajamči potpuna jednakost i ravnopravnost s onima koji su kroz vjekove znali sačuvati svoju državnost. Ovom izjavom Pribičević odbija da bude u rukama srbijanskih političara ,oruđe za centralizam i srpsku hegemoniju Beograda.

Radić se vratio u Zagreb 8. srpnja. Poslanici SDK napustili su Beograd i nisu sudjelovali na zasjedanju Narodne skupštine koje je održano 1. kolovoza 1928. godine.

Naprotiv tog dana sastali su se u zgradi Hrvatskog sabora gdje je Pribičević otvorio plenarni sastanak kojemu je predsjedao V. Maček ,a na kojem je donesena rezolucija od 7 točaka.

Kao najvažnije napomenut ćemo iz tog sadržaja:

- da je atentatom poništeno dosadašnje državno uređenje

- da je akt ujedinjenja iz 1918 i Ustav iz 1921. zloupotrijebljen za hegemoniju Srbije, te nepriznavanje Odluka iz Beograda za prečanske zemlje.

Taj dokument tjedan dana prije smrti potpisao je u bolesničkom krevetu Stjepan Radić.

Najveći politički div 20. stoljeća umro je 8. kolovoza 1928. godine ali njegova ideja i Nauk braće Radića nije umro.

Prorokovao je to i sam Radić: Uostalom ako me i ubiju, ne mogu ubiti ideju koja je prevladala ne samo cijelom Hrvatskom, nego je prodrla već prilično daleko.

To što je rekao Stjepan Radić, pokazalo se točnim, ideja i same vrijednosti „Nauka braće Radić“ nisu ostali bez odjeka i rezultata za dobro hrvatskog naroda, u dosljednom nastavku vođenja Radićeve politike, pod vodstvom njegovih odanih sljedbenika Mačeka, Krnjevića i drugih prvaka HSS-a.

Zaustavili su ih kataklizmički događaji 20. stoljeća izazvani totalitarizmima 1941.-1945. i 1945.-1990. godine.

Pripisivanje Radiću da je „politički div“ 20. stoljeća , a po nekima i početka 21. stoljeća nije fraza nego potvrda njegovih životvornih vizionarskih političkih misli, što potvrđuje jedan od najvećih crkvenih autoriteta, na dan 11. lipnja 2019. godine, u Martinskoj Vesi u svojoj homiliji na Danu Sisačko –Moslavačke županije progovorivši:

“ Obojica braće Radić bili su velikani naše hrvatske povijesti, jer su kao narodni vođe prosvjetljivali narod i politički ga vodili kad je bio dezorijentiran, a Stjepan je svoj život završio kao hrvatski mučenik“

Izrečene su i neke misli o politici , tumačeći kako to vidi Papa Franjo u knjizi „Politika i društvo“, iznoseći da se Crkva i njezini predstavnici, a među njima i Papa trebaju baviti vizijama o budućnosti čovječanstva i naroda, ali ne i sudjelovanjem u stranačkom političkom životu.

Među vizije koje Papa zagovara spada zalaganje za mir, za očuvanje životnog okoliša, kulture i tradicije ,te opredijeljenost za siromašne, za obitelj i perspektivnost mladih

Tu je Papa Franjo blizak mislima Stjepana Radića koji nije volio da se visoki kler miješa u stranačku politiku njegova vremena.

Vrijednosti za koje se borio Stjepan Radić i njegovi odani sljedbenici V. Maček i J. Krnjević, aktualne su i danas kao Nauk braće Radić, zato se osjećamo ponosni što i danas želimo slijediti ta čista i jasna politička načela na dobrobit svih nas i građana Republike Hrvatske.

Živjela Republika Hrvatska !
„Vjera u Boga i seljačka sloga“

Zagreb,
8.kolovoza 2019.

Predsjednik;
Stjepan Lojna